

Комисија за преглед, оцјену и одбрану завршног /мастер рада на II циклусу студија

Др Драшко Маринковић, ред.професор, предсједник

Др Мира Мандић, ванр.професор, ментор

Др Млађен Трифуновић, доцент, члан

Универзитет у Бањој Луци

Природно-математички факултет

Наставно-научно вијеће

На основу члана 71. Закона о високом образовању (Службени гласник број 73/10, 104/11, 84/12, 108/13, 44/15, 90/16, 5/17, 31/18 и 26/19) члана 12. Правилника о завршним радовима студената на II циклусу студија Природно-математичког факултета Универзитета у Бањој Луци од 13.12.2017. године и члана 54. Статута Универзитета у Бањој Луци Наставно-научно вијеће Природно-математичког факултета на редовној 215. сједници одржаној 11.09. 2019. године донијело је одлуку број 19/3.2277/19 којом смо именовани у Комисују за преглед, оцјену и одбрану завршног/мастер рада на II циклусу студија кандидата *Драгице Делић* на тему: „*Социгеографска трансформација простора општине Угљевик под утицајем рударске функције*“. Рад је прошао провјеру путем званичног софтвера за откривање плагијата. Након прочитаног рада подносимо сљедећи

Извјештај

Мастер рад на тему „Социгеографска трансформација простора општине Угљевик под утицајем рударске функције“ написан је на 116 страница А4 формата компјутерски усложеног текста и прилога. Рад је урађен по свим правилима израде мастер рада и представља логичан и научним методама аргументован текст с бројним прилозима у функцији аргументовања социгеографских процеса чија су анализа и оцјена основни предмет истраживања (карата, табела, фотографија, графикона и других прилога) – укупно 62, уграђених у основни текст и приложених на крају рада. Поједини картографски и табеларни прилози рађени су у већем формату ради боље читљивости. Резултати истраживања конципирани су у осам поглавља. На крају рада наведен је попис литературе и извора – укупно 66 библиографске јединице и 7 интернет извора те попис прилога.

Анализа садржаја рада и методолошких поступака

Прво поглавље **Теоријско-методолошка основа** дефинише предмет, циљ, хипотезе, задатке и методологију истраживања. Утицај рударске функције на социгеографску трансформацију простора улази у ред малобројних географских истраживања, а

посматрани простор парцијално је истраживан с географског аспекта. Посматране и провјераване хипотезе полазе од значаја рударских активности у покретању друштвено-географских процеса и формирању културног пејсажа, те укупну одрживост. Праћење показатеља социогеографске трансформације простора и друштва подразумијева компаративну анализу више параметара у специфичним временским периодима који су индикативни за динамику рудраских активности с ослоном на геодетску и катастарску документацију, демографску статистику, документациону архиву Рудника и Термоелектране (РТЕ) „Угљевик“, те теренска истраживања. Значајан извор података релевантних за актуелни развој представљају резултати проведене анкете, интервјуи и теренски рад.

Прикупљањем података кандидат је константовао различит приступ статистичких служби и државних институција у формирању документационе основе и праћењу социогеографских показатеља, који су отежавали њихову упоредивост. Наглашено различит приступ у поступку ширења експлоатационих поља експропријацијом и праћења и управљања процесима покренутим рударском функцијом је између социјалистичког и периода друштвене транзиције. У фокусу изучавања су елементи геосистема у границама експлоатационих поља, промјена власничке структуре и намјене земљишта као посљедица експропријације, те промјене у структурама становништва и просторној организацији с манифестацијом у културном пејсажу и животној средини за чије се посматрање дефинишу задаци и истраживачке методе.

Друго поглавље *Утицај рударских активности на формирање и развој насеља у БиХ* садржи више подпоглавља у којима се анализира почетак рударских активности на простору БиХ у раном географско-историјском развоју простора и њихов утицај на насељеност. Анализиран је просторни размјештај и карактеристике угљених басена у БиХ, с акцентом на рударски угљеносни басен сјевероисточне Мајевице и Угљевичку угљеносну формацију. Издвојена су насеља чији је развој првенствено детерминисан рударском функцијом. Ово поглавље, као и наредна поглавља попраћено је табелама и картама у функцији просторног одређења и аргуменовања анализа.

Треће поглавље *Оснивање и развој рударске колоније Угљевик* третира географско-историјски развој насеља Угљевик од краја 19. вијека кад је отворен први рудник угља и за његове потребе основана рудска колонија Угљевик–Колона, чиме је почела социогеографска трансформација у раду посматраног простора.

Четврто поглавље *Промјене у просторно-функционалној организацији простора под утицајем рударске функције* третира развој рудника и термоелектране и њихов утицај на развој инфраструктуре и промјене у просторно-функционалној организацији простора.

Док прва поглавља третирају факторе развоја рударске функције и просторно-функционалну организацију, у петом и шестом поглављу анализирани су просторни и

демографски показатељи социогеографске трансформације и њихова међусобна условљеност, те представљају централни дио рада. Пето поглавље *Социогеографска трансформација простора општине* представља најкомплекснији дио истраживања с обзиром на изворе и потребну базу показатеља. Помјерањем рударске функције у простору у правцу продуктивнијих лежишта угља помјерају се границе истраживаног простора. Укупно, више од 25% територије општине Угљевик обухваћено је рударским активностима, те се у границама угљеносних лежишта одвија сложена трансформација власничке структуре, пресељења становништа, промјена у намјени земљишта, оснивања и и гашења насеља, пресељења средишта појединих функција. Бројни извори и статистички показатељи захтјевали су сложену компаративну анализу, а провјере теренски рад чији су резултати сумирани текстуално, картографски и другим графичко-илустративним методама.

У шестом поглављу *Промјене у кретању и структури становништва под утицајем рударске функције*, које је најобимније, кроз више подпоглавља кандидат анализира промјене у броју, просторном размјештају, образовној и социоекономској структури становништва и правцима и динамици кретања становништва узрокованим функцијама рудника и термоелектране „Угљевик“. Изабрано је неколико кључних временских периода за развој рударске функције и утицаја на динамику и карактер демографских процеса. Евидентно, истраживања потврђују хипотезу да је РиТЕ кључни фактор привредног развоја и основна детермината запослености, односно социоекономске структуре. Анализом структуре запосленог становништва и анкетом утврђен је гравитациони домет рударске функције која прелази границе општине.

Седмо поглавље *Утицаји рударске активности на развој других дјелатности и стање животне средине* представља синтезу геопросторних посљедица продукованих рударском функцијом. Кандидат констатује двојност карактера рударске функције; позитивне утицаје и негативне посљедице, односно супротстављеност социоекономског развоја и ефеката на квалитет животне средине. Сугерише неопходност успостављања система редовног мониторинга показатеља стања у животној средини, мјере и поступке у санитарњу терена и рекултивацији. Висок степен социоекономске овисности простора општине Угљевик о рудској функцији повећава еколошке ризике, али и потенцира правовремено ставарање предуслова за друге активности.

Осмо поглавље *Перспективе развоја простора општине Угљевик* по свом карактеру и структури представља закључак рада формулисан кроз три могућа сценарија будућег развоја истраживаног простора. На основу предходних анализа, кандидат дефинише три могућа правца развоја и процјењује њихове погодности. Сва три сценарија су могућа, те од процјене њихових развојних ефеката, позитивних и негативних, овиси какав ће избор локална заједница и надлежне институције урадити. Социоекономска, демографска и

еколошка одрживост дефинисана је карактером рударске функције и степеном планског усмјеравања, те је човјек кључни фактор у избору развојне перспективе у раду посматраног простора.

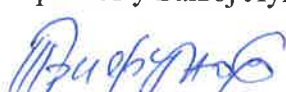
Оцјена валидности резултата рада – Закључак

Мастер рад кандидата Драгице Делић представља оригинално комплексно истраживање социогеографске трансформације простора општине Угљевик покренуте рударском функцијом. Научни приступ истраживању (кабинетски и теренски), успостављена методологија и коришени извори, бројност у раду приложених прилога, опсервације и закључци указују на систематичан приступ. Резултати истраживања и предложене мјере имају апликативни карактер. Из наведених разлога рад представља оригинално истраживање из области друштвене географије чија методологија указује на научни присуп проблему, а резултати примјењивост у пракси.

Рад има све карактеристике оригиналног географског научног истраживања. Кандидат је у поступку географских истраживања потврдила успостављене хипотезе које су аргументовано доказане. У складу с наведеном оцјеном рада Комисија за преглед, провјеру и оцјену рада предлаже Наставно-научном вијећу Природно-математичког факултета Универзитета у Бањој Луци да прихвати позитиван Извјештај и проведе законску процедуру јавне одбране мастер рада *Социогеографска трансформација простора општине Угљевик под утицајем рударске функције* кандидата *Драгице Делић*.

К о м и с и ј а :

У Бањој Луци, 16.09.2019.

1.
Др Драшко Маринковић, редовни професор, предсједник
Универзитет у Бањој Луци, Природно-математички факултет
2.
Др Мира Мандић, ванредни професор, ментор
Универзитет у Бањој Луци, Природно-математички факултет
3.
Др Млађен Трифуновић, доцент, члан
Универзитет у Бањој Луци, Природно-математички факултет